

Nr 268.

Av herr **Boman**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till kommunalskattelag m. m.

I kungl. propositionen nr 102 föreslås i fråga om beskattning av livförsäkringsrörelse bland annat införande av en ränteskatt.

Frågan om införande av en dylik skatt synes mig emellertid vara alltför omstridd och skattens konsekvenser för livförsäkringsrörelsen alltför outredda för att propositionen i denna del bör av riksdagen godkännas.

Kungl. Maj:ts förslag angående ränteskatten är grundat på dels skatteberedningens, väsentligen på en inom kungl. försäkringsinspektionen utarbetad promemoria baserade förslag, dels ock på försäkringsinspektionens yttrande den 13 december 1926 i anledning av remiss av skatteberedningens förslag.

Redan på sistnämnda stadium av förslaget behandling framträder en från sakkunnigt håll offentliggjord, skiljaktig mening beträffande ränteskatten, i det att ledamoten och byrådirektören i försäkringsinspektionen Wollert beträffande försäkringsinspektionens yttrande i ärendet anmälde skiljaktig mening. Hans reservation är i fråga om ränteskatten av följande lydelse:

»Försäkringsinspektionens utlåtande innefattar jämväl tillstyrkande av den av skatteberedningen föreslagna ränteskatten å livförsäkringsbolag. Detta tillstyrkande anser jag mig icke kunna biträda. Härmed avser jag emellertid icke att påstå, att en dylik ränteskatt under alla omständigheter är olämplig. Även enligt min uppfattning har den anmärkningen berättigande, som riktats mot den ojämnhet, varmed skatt på överskottet träffar livförsäkringsbolagen, en ojämnhet, som är beroende dels av konjunkturerna, dels av de försäkringstekniska beräkningsgrunder, som bolagen tillämpa. Och ur denna synpunkt kan det måhända vara nödvändigt eller åtminstone lämpligt att söka utfinna en annan grund för skattens utgående. Härvidlag torde man måhända vara närmast hänvisad till någon slags ränteskatt. Det är förnämligast mot den motivering, som bestått skatteberedningens förslag till ränteskatt, mot vilken jag reagerar. Det påstås sålunda (sid. 119) att sparpremien med visst avdrag är att likställa med en sparkasseinsättning och alltså icke är någon verklig utgift för försäkringstagaren, samt vidare att räntan på försäkringstagarens sparkassetillgodohavande (premiereserven) däremot är en verklig inkomst för honom. Dessa påståenden äro emellertid enligt min uppfattning rena fiktioner. Man rör sig med en bild, hämtad från bankernas sparkasseverk-

samhet, vilken bild brukar användas för att för allmänheten klargöra frågan om försäkringstagarens rätt att erhålla förskott å livförsäkring. Men att utgå från denna bild för att åvägabringa motivering för den föreslagna ränteskatten förefaller vara väl djärvt. Försäkringstagaren kan icke disponera över ifrågavarande ränta, förrän försäkringsbeloppet förfaller till betalning eller försäkringen återköpes, vilket senare icke alltid medgives enligt de försäkringstekniska grunderna och i varje fall är emot syftet med försäkringen. Härav torde framgå, att det i själva verket är beskattning av försäkringsbeloppet som skatteberedningen ernått, fastän på ett annat sätt än det, som inkomstskattesakkunniga på sin tid föreslogo. Det förefaller som om skatteberedningen just velat uppnå något slags dylik beskattning och det endast gällt att söka utleta några motiv därför.

Skatteberedningen har konstaterat, att inkomstskattesakkunnigas förslag om beskattning hos de försäkrade av utfallande liv- och kapitalförsäkringar, i den mån deras belopp överstiga inbetalda premier, icke ägde stora sympatier. De invändningar, som riktades mot nämnda förslag, syntes emellertid enligt skatteberedningens mening icke med fog kunna framställas mot en måttlig proportionell beskattning av de försäkrades räntevinst och spekulationsvinst hos försäkringsinrättningen i stället för hos de försäkrade. Såsom svenska livförsäkringsbolags direktörsförening i utlåtande över skatteberedningens ifrågavarande förslag påpekat, synes, vad angår 'spekulationsvinsten', skatteberedningen hava resignerat inför svårigheten att i praktiken göra sin mening gällande beträffande det berättigade i dylik beskattning. Den kritik, som på sin tid ägnades inkomstskattesakkunnigas förslag, varom nu är fråga, synes emellertid hava bort föranleda skatteberedningen att även principiellt taga avstånd från tanken på att konstruera något slags 'spekulationsvinst', ett begrepp, som är helt främmande för livförsäkringsidén.»

Kammarrätten har avstyrkt det föreliggande förslaget om ränteskatt för livförsäkringsbolagen och får jag ur kammarrättens motivering anföra följande:

»Skatteberedningen har emellertid tagit upp försäkringsbolagens skattskyldighet till ny, ingående undersökning och kommit med nya, delvis mycket ingripande och ingalunda lättfattliga förslag.

En överblick av de inkomna yttrandena ger också vid handen, att, fränsett de med given sakkunskap utrustade representanterna för hithörande försäkringsinrättningar, de granskande myndigheterna antingen förbigått beredningens förslag i denna del med tystnad eller ock uttryckligen sagt sig icke begripa eller hava haft tillfälle sätta sig in i förslagets invecklade system. Även kammarrätten måste livligt instämma i den av beredningen själv (sid. 43) framställda anmärkningen, att de föreslagna bestämmelserna 'förefalla invecklade och åtminstone för lekmannen föga förståeliga'.»

Samma osäkerhet angående innebörden av förslaget genomgår *överståthållarämbetets* yttrande i vad det avser försäkringsbolagen och tillåter jag mig att ur detsamma anföra följande:

»Såsom ett allmänt omdöme om det föreliggande förslaget torde kunna sägas, att detsamma icke är ägnat att förenkla taxeringsförfarandet utan snarare tvärtom. Särskilt gäller detta försäkringsbolagens beskattning, vilken är så invecklad, att det icke varit ämbetet möjligt att på den korta tid, som för ändamålet stått till buds bilda sig ett omdöme vare sig om dess materiella rättvisa eller dess praktiska konsekvenser. Emellertid må såsom något belysande i sistnämnda avseende anföras, att om de föreslagna bestämmelserna varit gällande vid taxeringarna åren 1925 och 1926, skulle ett visst ömsesidigt försäkringsbolag, angående vilket undersökning verkställt, det förstnämnda året haft att erlægga 105,376 kronor 82 öre mindre kronoskatt än som enligt gällande bestämmelser påförts detsamma och det senare året 26,545 kronor 60 öre lägre sådan skatt. Förslagets tillämpning skulle även hava medfört en minskning av samma bolags kommunala skattskyldighet för ifrågavarande år med respektive 53,261 kronor 17 öre och 9,819 kronor 2 öre, därvid för år 1926 räknats med samma kommunala utdebitering som för år 1925. Detta stickprov ger anledning förmoda att de teoretiska spekulationer på vilka förslaget grundas skulle vid deras omsättande i praktiken medföra rätt så vittgående konsekvenser för statens skatteinkomster, varom dock all utredning saknas.»

Vägande anmärkningar voro sålunda redan inom försäkringsinspektionen framförda, och övriga myndigheter, som granskat förslaget, hava som synes ställt sig dels avvisande, dels synnerligen tveksamma gent emot detta. Det är mig ytterligare bekant, att inom livförsäkringsbolagen åtskilliga verkställande direktörer och andra personer i ledande ställning stå i en gentemot införande av den föreslagna ränteskatten avstyrkande ställning. Särskilt däremot att propositionen i ämnet, på förslag av försäkringsinspektionen i dess remissyttrande, frångått skatteberedningens förslag, vilket innebar en för livförsäkringsbolagen någorlunda betryggande begränsning av maximibelastningen, torde kraftig opposition resas.

I detta sammanhang bör omnämnas, att enligt hittills tillämpade principer skattemyndigheterna konsekvent medgivit avdrag för vad livförsäkringsbolagen av sin behållning avsatt till premieåterbäring och premieåterbäringsreserv. På allra senaste tid har emellertid ett avsteg därifrån skett i det att kammarrätten på kronoombudets yrkande förklarar ett livförsäkringsbolag skattskyldigt för avsättningar till premieåterbäringsreserv. Detta kammarrättens utslag är av bolaget överklagat och väntar för närvarande på regeringsrättens avgörande. Jag har velat omnämna detta förhållande som ett bevis på de skiljaktiga meningar, som förefinnas beträffande livförsäkringsbolagens beskattning och jag anser det synnerligen betänkligt att utan grundlig ytterligare utredning gå in för en fullständigt ny princip för denna beskattning innan skattemyndigheterna

hunnit taga avgörande ställning till livförsäkringsbolagens skattskyldighet enligt nu gällande bestämmelser.

En grundläggande princip för den direkta beskattningen har hittills varit att densamma räknats på behållning av rörelse eller på förmögenhet. Beträffande livförsäkringsbolagen vill man nu tillämpa en fullständigt motsatt princip. I försäkringslagen framhålles alltid med skärpa att premiereserven, och även i viss mån premieåterbäringsreserven, är att betrakta som livförsäkringsbolagens skulder till försäkringstagarna. Genom att påföra livförsäkringsbolagen den föreslagna ränteskatten, beskattar man sålunda en ökning av den skattskyldiges skulder, en princip, som torde sakna motsvarighet inom skattelagstiftningen, där man enligt nu gällande principer tvärt om är avdragsberättigad för skuldräntor.

Uti det skatteberedningens förslag till ränteskatt, som förelades livförsäkringsbolagen till prövning, hade ränteskatten gjorts beroende av och satts i förbindelse med att överskott till minst motsvarande belopp skulle finnas på rörelsen för året, men detta har, utan att bolagens yttrande därom infordrats eller något meddelande tillställts dem, i försäkringsinspektionens ovan berörda remissyttrande ändrats så, att ränteskatt skall utgå, även om rörelsen för året skulle visa förlust. Man kan möjligen invända, att detta allenast är teoretiska spekulationer, men jag vill erinra om att endast för några år sedan, när spanska sjukan grasserade, flera bolag endast tack vare tillfälligt förefintliga realisationsvinster kunde få rörelsen för året att gå ihop, och hade ränteskatten då funnits, hade man fått bevittna att livförsäkringsbolagen kanske måst tillgripa den till försäkringstagarnas säkerhet avsatta säkerhetsfonden för att kunna betala dem påförd ränteskatt.

Kungl. Maj:ts förslag i vad det avser införande av en ränteskatt för livförsäkringsbolagen bör därför icke vinna riksdagens bifall. Emellertid behöver man vid en sådan utgång dock icke därför stanna vid status quo beträffande livförsäkringsbolagens nuvarande beskattning. Man kan nämligen på annan väg än genom de ovan berörda invecklade bestämmelserna angående en ny ränteskatt vinna de två huvudsakliga mål, som skatteberedningens förslag och Kungl. Maj:ts föreliggande proposition avse att uppnå.

Det ena av dessa mål är undanröjandet av den verkligt stora obillighet, som drabbar de enskilda försäkringstagarna därigenom att deras vinster för närvarande beskattas hos bolagen efter en i följd av bolagens stora taxerade inkomster mycket hårt verkande progressiv skala. Denna orättvisa bör även enligt min åsikt borttagas på enahanda sätt som Kungl. Maj:t föreslagit nämligen genom beskattande av livförsäkringsbolagens överskott å rörelsen medelst en proportionell inkomstskatt, men uteslutande genom en sådan.

Det andra huvudmål, som varit uppställt vid utarbetandet av det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget, var att skattesatserna borde för bolagen

bestämmas, så att bolagens sammanlagda skatt skulle komma att utgå med ungefär samma belopp som för närvarande, alltså ingen inkomstminskning för det allmänna. Även detta mål kan ernås på ett mycket enklare sätt än Kungl. Maj:t föreslagit — därigenom att nyssnämnda proportionella inkomstskatt uttages efter en så mycket högre procent-sats än de av Kungl. Maj:t föreslagna 6 procent, att bolagens sammanlagda skatt blir ungefär densamma som nu.

Det av skatteberedningen i sistnämnda hänseende uppgjorda förslaget grundar sig på en av aktuarien Tim Jansson avgiven promemoria, innehållande utförliga beräkningar häröver. Enligt tabell 2 i Janssons promemoria utgjorde år 1925 livförsäkringstagarnas andel i det taxerade överskottet de belopp, som framgå av kolumn 1 här nedan. På grund av nedräknande av en del av ränteinkomsten skulle de totala taxeringarna enligt skatteberedningens förslag uppgått till de i kolumn 2 angivna beloppen (samtliga dessa belopp avse taxeringen för statsskatt). Grundbeloppet för den statsskatt, som belöper på livförsäkringstagarnas andel i vinsten å rörelsen, skulle enligt nämnda förslag utgå med 6 procent å *totala taxerade beloppet* (kol. 2). Ungefärligen samma grundbelopp kan erhållas genom att i stället taga 10 procent av det *taxerade överskottet* (kol. 1.) såsom framgår av kol. 3 och 4.

	Taxerat överskott. 1000-tal kr.	Total taxering 1000-tal kr.	Av skatteberedningen föreslaget grundbelopp (6 procent av kol. 2.)	10 procent av kol. 1.
	(1)	(2)	(3)	(4)
Liv.aktiebolag	5,400	9,071	544	540
Brand- och livbolag.....	1,578	2,935	176	158
Ömsesidiga livbolag.....	6,123	9,873	593	612
Summa:	13,101	21,879	1,313	1,310

Härav framgår att man kan ernå samma finansiella resultat enbart genom den av Kungl. Maj:t föreslagna proportionella skatten, uttagen med en högre skattesats, exempelvis 10 procent, som genom dylik skatt efter lägre procentsats kompletterad med den omstridda nyheten »ränteskatt».

I avseende å enkelhet och lätthet att tillämpa såväl av skattebetalarna som av skattemyndigheterna torde ett dylikt förslag vara överlägset.

Skulle detta förslag icke anses böra bifallas, anser jag det vara riktigare att låta anstå med lösningen av ifrågavarande skattefråga till dess regeringsrätten avgjort den viktiga frågan om livförsäkringsbolagens rätt till avdrag för avsättning till premieåterbäring åt försäkringstagare. Därefter kan man på nytt upptaga frågan om livförsäkringsbolagens beskattning till prövning. Den är av så fristående natur, att den utan svårighet kan inpassas i det nya skattesystem, som den föreliggande kungl. propositionen i övrigt avser att skapa, medan den å andra sidan icke är

av så säregen natur, att en fullständigt ny beskattningsprincip för dess skull nu bör införas i skattelagarna.

Med åberopande av det ovan anförda får jag alltså i detta sammanhang hemställa,

att riksdagen måtte avslå vad i § 30 i Kungl. Maj:ts förslag till kommunalskattelag föreskrives därom att för inländsk försäkringsanstalt, som driver livförsäkringsrörelse, skulle såsom nettointäkt av rörelse anses, förutom överskottet å föräkringsrörelsen, ett belopp motsvarande en tredjedel av dels den beräknade räntan å premiereserv för direkt tecknade kapitalförsäkringar, dels den ränta, som belöper å eller eljest tillförts premieåterbäringsreserv för dylika försäkringar, vilka belopp dock icke finge överstiga den på livförsäkringsrörelsen belöpande andel av behållningen å bolagets hela verksamhet.

Tillika får jag anhålla, att vederbörande utskott måtte, vid tillstyrkande av ovanstående hemställan, vidtaga erforderliga ändringar i lagtexten.

Stockholm den 18 mars 1927.

Gustaf Boman.